

Izhaja vsak petek.
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopilarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . „ 2.—
četrtletna . . . „ 1.—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 52.

V Ljubljani, 27. novembra 1914.

Leto IX.

Naše brezposelne delavke.

Sedanja vojska je pri nas najbolj zadela popirno delavstvo v Vevčah in v Medvodah, nadalje delavke, ki pletejo in izdelujejo slamnike v Domžalah in v okolici ter naše domače izdelovanje čipk. Ne bomo preiskavali, zakaj da je vevška družba zaprla svoji popirnici na Kranjskem, po naši sodbi neobhodno to ni bilo potrebno, ker družba je bogata dovolj, da bi bila lahko obrat tudi med vojsko vzdržala, ker to je gotovo, da po sedanjih vojski nastopi doba, ko se ne bo izdelalo dovolj popirja, če se bo delalo tudi noč in dan. Ampak položaj je zdaj tu dan. Več stotin delavcev in delavk je na cesti. Storit se mora za nje kaj. Načelstvo J. S. Z. je glede na to delavstvo storilo vse, da mu poskrbi delo, a vsemu delavstvu dela ni moglo poskrbeti, dasi se osobito poslanec Gostinčar trudi in leta od Petra do Pavla, da bi se delo delavstvu preskrbelo.

Drugačen je položaj v Domžalah. Tam so se tvorničarji, kar radi priznavamo, resno trudili, da bi delavstvu preskrbeli delo, a tvornice so se brez njih krivde porabile za druge namene in delavke so zdaj pozimi brez dela in jela.

V naši deželi je zelo razširjeno kleknanje. Špice, ki jih izdelujejo pridna naša dekleta v Idriji, v okolici, pa po Gorenjskem, se zelo cenijo in so se pred vojsko dobro prodajale. Zdaj med vojsko pa ni mogoče špic razpečavati. Strašna gospodarska škoda bi bila, če bi se kleknanje opustilo.

Predvsem so glede na brezposelnost pri nas prizadete ženske, ki znajo gotovo vse šivati in vezati pa plesti. Prav bi zato bilo, da bi organizirala vlada žensko delo za vojaške svrhe, ki bi se plačalo. Potrebno bi tudi bilo, da bi država tudi v vojskinem času negovala kleknanje.

Tozadevno je že načelstvo J. S. Z. potrebne korake ukrenilo, upamo, da ne zaman.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Kmalu po izbruhu vojne smo pozivali naše delavstvo, naj tudi med vojno izpopolnjuje svoje dolžnosti napram svoji organizaciji točno in zvesto. Štiri mesece že traja grozna vojna, sveti boj za čast in svobodo domovine, za obstanek in nadaljni razvoj naše kulture. Velike in težke žrtve je že zahtevala ta vojna, a vse žrtve so bile doprinešene s plamtečim navdušenjem in

milijoni src bijejo pripravljene vsako uro za nove žrtve. Milijoni mladeničev in zrelih mož stoje pod orožjem, odločeni, kljub vsem težavam in naporom vojaškega življenja, četudi treba s svojo krvjo vsejati seme, iz katerega naj bi vzkliła veličastna zmaga in trajen mir. Štiri mesece že traja grozna vojna, toda vsa svinčena teža njenih grozot nam ne more zatreti upanja v boljšo bodočnost, ki naj bi zasijala nam vsem.

Naše krščansko delavstvo se je trudilo po svojih močeh, da tudi v teh težkih časih izpolnjuje dolžnosti napram svoji organizaciji, napram svoji samopomoči. Z veseljem moremo naglašati, da so krščanskosocialne organizacije večinoma skoro povsod obvladale navidežno neprekosljive težkoče, ki jih je prinesla vojna. Stotine in stotine naših članov je odšlo na vojno, stotine in stotine zaupnikov in funkcionarjev so bile odtegnjene naši organizaciji in vendar se njeno ogrožje ni omajalo. Nasprotno, naše delavske organizacije, so v zadnjih mesecih izvršno dokazale svojo moč in vztrajnost na občudovanja vreden način.

Ni pa še konca vseh težav! Od vojaških oblasti odrejeno prebiranje doslej vojaško še neizvežbanih črnovojnikov je v teku. Že itak močno zredčene vrste naših članov zaupnikov in funkcionarjev bodo postale zopet manjše. Težje kakor do doslej, bo sedaj mogoče izpopolniti vsa prazna mesta. Razume se, postajajo vedno bolj kritične. Vsi imamo vzrok za resne pomisleke, nihče pa ne pravice za brezupnost ali celo obupanje. Velikanska je odgovornost, ki jo mora nositi vsakdo izmed nas, toda svojo dolžnost moremo in hočemo tudi izpolnjevati, ako v resnici živi v nas še kaj volje. Naj bi nas pri tem vse poživila in vodila misel, da smo izbrani za visoko nalogo, da smo mi, ki nas domovina ni poklicala v vojno službo, varuhi svete zapuščine. Kje je danes oni veliki duh, ki bi mogel umeti vse skrbi, vse težave, vse želje in številne žrtve, iz katerih je zrastle naša delavska organizacija iz malenkostnih početkov v mogočno telo? Od nas pa je tedaj odvisno, ali bo sad tega dela in stremljenja, naša krščanska delavska organizacija, prestal neoskodenovan v svojem ustroju težke vojne čase. Ne ustrašimo se teže odgovornosti ter se smatramo za srečne, da imamo tako častno nalogo.

Kličemo danes na delo vse organizirano naše delavstvo, na delo z neupogljivo železno voljo. Istočasno s prebiranjem za vojaške namene naj se

vrši tudi prebiranje za organizacijske namene. V bližnjem naj se vsa društva zbero ter ustvarijo nadomestilo za vse one naše zaupnike in funkcionarje, ki so bili ali bodo poklicani v vojno službo. Sploh pa je dolžnost vsakega zaupnika in funkcionarja, da uredi prej razmere, predno zapusti svoje mesto, ter skrbi za to, da se dobi zanj nadomestilo.

Ako so vsa mesta zasedena, potem je izvršen že najvažnejši del dela, zagotovanje obstoja organizacije kot take, vendar pa s tem ni opravljeno še vse delo. Od nas se pričakuje veliko več kot pa samo zagotovljenje oblike; v organizaciji mora vladati sveže, živahno življenje. Zato se seje in sestanki članov ne smejo prekiniti; redne seje in sestanki niso bili morebiti nikdar tako potrebni kot ravno v teh časih. Gojiti pa se mora tudi zveza med posameznimi društvi in niti družabni sestanki, na katerih se snidejo društva enega kraja ali okraja, ne bodo ostali brez koristnega učinka. Pozabiti pa se nikakor ne sme na kolikor mogoče tesno občevanje s centralno organizacijo, ki bo radevolje ustregla vsem upravičnim stavljenim zahtevam.

V zvezi z vsem tem pa moramo omenjati tudi pomen našega delavskega časopisja. Duševno življenje v naših organizacijah bi prejenjalo, ako bi ne skrbeli z vsemi sredstvi za čim večje razširjenje našega časopisja. Vsled vstopa naših članov v vojaško službo je naše delavsko časopisje izgubilo mnogo odjemalcev, kar imajo seveda tudi slabe posledice, v kolikor se tiče to finančne strani. Kakor pa morajo obstati tudi nadalje naše delavske organizacije, ravnatoko mora obstati tudi naš delavski tisk. Še je zagotovljen obstanek našega delavskega tiska, toda mi moramo skrbeti za to, da ostane tudi v teh težkih časih na dosedanji višini. Kar se ni zgodilo v miru, k temu naj nas dovede sedaj potreba. Za vse člane naših društev naj bi se uvedla obvezna naročitev našega delavskega lista.

Ako smo tako enkrat obstoj in notranje življenje naših delavskih organizacij postavili na vseskozi varno podlago, potem moramo skrbeti, da pridobimo novih članov. Za to pač niso posebno ugodne razmere, kajti vojni časi povzročajo premnogo drugih skrbi. Toda ravno vojni dogodki nam najjasnejše kažejo, da se morejo le s skupnimi zasluženimi močmi doseči uspehi. Za to imamo sedaj zgledov dovolj. Ali ti zgledi niso zbudili nobenega čuta solidarnosti v srcih onih krščanskih delavcev, ki stoje ob strani organizacij in

mirno gledajo, kako se trudijo drugi za skupno dobrobit. Viribus unitis! je geslo našega cesarja in vseh avstrijskih narodov. »Z združenimi močmi!« naj bo tudi geslo vsega našega delavstva.

Kvišku torej, prijatelji in tovariši, na delo za izpopolnitev krščansko socialne delavske organizacije! Kdor dela za organizacijo, dela za dobrobit delavstva, dela zato tudi za blagostanje svoje in svoje družine!

Vojni dogodki

od 17. do 24. novembra 1914.

Na južnem bojišču so naše čete prekoračile reko Kolubaro in uspešno napadajo srbske postojanke na višinah pri Lazarevcu, ki leži severovzhodno od Valjeva ob železniški progi, ki vodi v Arangjelovac in je pri Mladenovcu zvezana s progo, ki gre iz Belgrada proti jugovzhodu. Od 6. do 22. novembra so naši ujeli 13.000 Srbov. Zadnji čas ovira naše prodiranje na Srbskem slabo vreme: po gorah je zapadel meter debel sneg, po dolinah pa vlada silna močvara. Težava je s prevažanjem topov in trena, a hrabrost in vztrajnost vse premagata.

Na severnem bojišču se vrše veliki dogodki, in sicer je težišče bojev na Ruskem Poljskem, kjer se odloči vojna proti Rusiji. Zato ni nič presenetljivega uradno poročilo, da smo iz ozirov na splošni položaj začasno prepustili Rusom nekaj karpatskih prelazov. — 20. t. m. so naše čete v Przemyslu napravile nov izpad in vrgle ruske obkoljevalne sile na zapadni in jugozapadni fronti daleč nazaj. Rusi imajo pred Przemyslom tudi topov silne izgube. — Zapadno od reke Dunajec (ki se severovzhodno od Krakova izliva v Vislo), se je ruski poizkus, da bi prodrli naprej, izjalovil. — Od Krakova so naše čete udarile na Rusko Poljsko in pri Wolbromu in Pilici (severovzhodno od Krakova) prizadejale Rusom hud poraz. Vjeli smo nad 10.000 Rusov. Od tod sega naša fronta do Čenstohova (ob nemško-šlezjski meji), kjer se borimo ramo ob rami z nemško armado. Na tej črti — Krakov—Čenstohova — se že več dni vrše hudi in veliki boji, ki še niso odločeni, a se za nas ugodno razvijajo.

Na nemško-ruskem bojišču je v teku velika bitka med Vislo in Wardo, katere središče je pri Lodzu. Rusi so zadnje dni iz Varšave dobili ojačenja; odločitve še ni. — One ruske sile, ki so jih bili Nemci vrgli od Lipna čez

Fanshawova upnica.

Angleški E. Olander; slov. dr. I. K.

Ko je Jak Fanshaw nekega poletnega jutra gledal lepo oblečene ljudi, ko so se kretali kakor metulji v solncu, je občutil neke vrste sovraštvo proti človeštvu sploh.

»Vsi so nori, kateri imajo vsega, kar hočejo,« je zamrmral. Šel je po ulici in nato zavil v park. Bil je čas zajtrka in zato je bilo bolj prazno. Lakota ni prijateljica duševnemu delovanju, toda Jak Fanshaw je bil globoko zamišljen v svojih načrtih. Tu zadene z nogo ob neko žensko ročno torbico. Vzdigne jo in pogleda, kaj je notri: sveženj ključev, majhen zapisnik, drobno zrcalo, robcem in denarnica. V nji je bilo dvajset soverenjev in pet šilingov. Jak vtakne torbico v žep, se ogleda kroginkrog in hitro zapusti park.

V svoji sobi odpre mali zapisnik; v njem je bilo z žensko roko zapisano: Miss Elsis Mainwaring, 17 George Park Terrace S. W.

»Morda,« si misli, »je to stara bogata devica, ki zanjo izguba nekaj funtov nič ne pomenja. Zame so pa bogastvo. Ko bi oče še živel, bi mi rekel, da moram torbico takoj nesti na bližnjo policijsko postajo. Dragemu starcu se pa nikoli ni tako slabo godilo, kakor se njegovemu sinu. Petnajst funtov ji

pošljem nazaj in ji povem, da ji ostalo vrnem, čim bo mogoče.

Slastno se zasmehuje, ko premišlja, kdaj mu bo mogoče zvršiti to obljubo. Zavije torbico v zavoj s tem-le pismom:

»Najditelj se klanja Miss Mainwaring in vrača njeno torbico s sveženjem ključev, zapisnikom, zrcalom, robcem in denarnico, v kateri je bilo dvajset funtov v zlatu in pet šilingov v srebru. Pisu se silno slabo godi in je v izkušnji, da bi si obdržal vse do zadnjega penzija. Vendar pa pošilja Miss Mainwaring 15 f. in ji povrne ostali denar, čim mu pripuste razmere.«

Zapiše si njeno ime in naslov v svojo knjižico. Sklene, da gre sam do njenega stanovanja. Zvečer to tudi izvrši. Služabniku, ki mu odpre duri, vroči Jak Fanshaw zavoj s prošnjo, naj ga izroči Mis Mainwaring. Visok zvonček ženski smeh zasliši, ko odhaja.

× × ×

Precej vode je steklo po Londonu od tistega poletnega jutra, ko je Jak našel torbico. Zdaj ni bil več reven prebivalec ozke sobice. Štirinajst dni po tem, ko ga je usoda spravila v stik z imenom Elsie Mainwaring, je poslal neki spis v Bond Street Gazette, ki mu ga niso vrnili in ne vrgli v koš, marveč natisnili z njegovim imenom. Teden dni kasneje je zagledal zopet en spis

beli dan in izdajatelj je poklical Jaka k sebi. Po kratkem pogovoru je bil Jak nastavljen pri listu. Ko je stopal med množico po ulici, ni vedel, ali se mu sanja; zavedal se je šele prav, ko je gospodinji poravnal račun.

Mesec potem, ko je bil v novi službi, je poravnal svoj dolg; denarju je priložil par besedi na Miss Mainwaring v svojo obrambo. Delo se mu je vedno bolj množilo. Pri vsem ga je pa spremljal v duhu ženski smeh, ki mu je vedno zvenel v ušesih. Vrnilo se mu je zaupanje v samega sebe. nanovo je oživil in pisal je v lepem slogu naprej kratke povesti, kasneje novele. Povest o torbici je opisal v »Izpovedi Riharda Templemere«. Jeseni je izšla ta knjiga, ki je utrdila njegov novelistov sloves.

Bilo je precej govorjenja, ko je Jak vrnivši se s francoskega potovanja, našel pismo, ki mu ga je poslal njegov založnik: »Miss Mainwaring bi bila srečna, ko bi jo Mr. Fanshaw obiskal št. 17 George Park Terrace kako popoldne med četrto in peto uro. Nekateri reči v »Izpovedi Riharda Templemere« so silno zanimive.«

Hiša je bila taka kot nekdanj. Jaku se je zdelo, da je včeraj izročil zavoj služabniku. Čakal je na Miss Mainwaring v salonu in gledal slike, knjige in kipe, ko je začul lahne stopinje in je vstopila visoka, lična ženska v sobo.

»Ljubeznivo je od vas, Mr. Fanshaw, da me obiščete,« je dejala in ga smehljaje pozdravila. »Blagovolite sesti. Čitala sem vse vaše knjige z velikim zanimanjem. Vaši značaji so mi všeč.«

»Preprijazni ste, da mi to pravite,« je priprosto pripomnil in gledal vanjo.

Bila je ljubka in Jak si je mislil, da ta ljubkost ne bo nikoli minula. S svojimi bogatimi rjavimi lasmi, s prečo na sredi je miss Mainwaring ena tistih, katere se nikoli ne starajo.

»To, kar mislim, vam pravim, Mr. Fanshaw,« mu odvrne in ga pogleda z očmi, ki je bil v njih izraz popolne zaupnosti. — Povejte mi, ali ste zadeli na vse svoje značaje v resničnem življenju?»

»Na večino.« je odgovoril. Vzel sem ljudi, ki sem jih poznal in krog njih sem zgradil povesti. Mnogo sem izkusil, ko sem za časopise prišel na najraznovrstnejše kraje. Tudi moji boji z revščino so bili zame dobra izkušnja, dasi so se mi takrat zdeli zelo žalostni. Bojim se, da vas ne nadlegujem.«

»Nikakor ne — je odločno odvrnila. — Vedite, da jaz nisem nikoli poznala boja za življenje, toda zdi se mi, da si morem predstavljati nepravilne in izkušnje takih ljudi, kakor jih vi opisujete. Časih sem bila huda sama nase.«

potom nalezljivih boleznih v mirnem času, govore navidezno za to, da gre za redne izgube, ki se ne morejo preprečiti. Ako je to res, potem bi bili brez pomena vsi koraki proti epidemijam in bi se moralo mirno čakati, kaj bi prinesla usoda.

Da pa to ni pravo mnenje, dokazuje ne glede na že dokazano vedno manjšo nevarnost kužnih boleznih v vojni tudi novejša zgodovina vojska. Tozadevni dokaz nudi pred vsem krimsko vojna. Umrljivost za časa krimske vojne se v celotnem vsekakor ne da pravilno določiti. Francoske čete, ki so bile najštevilnejše in so se bojov največ udeleževale, so izgubile vsled orožja 20.240 mož in vsled bolezni 75.375 mož in so torej bile te izgube v razmerju 1 : 3.75. Angleške čete so pa izgubile vsled orožja 1761 in vsled bolezni 16.297 mož, kar tvori razmerje 1 : 9. Ako primerjamo številke umrljivosti Angležev in Francozov v posameznih dobah vojne, dobimo sledeči rezultat: V prvi zimi je vsled bolezni umrlo 10.283 Angležev, Francozov pa le 10.934, akoravno jih je bilo štirikrat več kot Angležev. V drugi zimi pa je bilo vsled epidemij med Angleži le 551 žrtev, med Francozi pa 21.182 mož. Z ozirom na svojo numerično moč bi smeli imeti Francozi zaradi bolezni le največ štirikrat toliko izgub kot Angleži, imeli pa so jih štiridesetkrat več. Zdravstvene razmere francoske armade so bile najmanj desetkrat slabše kakor pa pri angleški.

Tu vidimo, koliko je odvisno od kakovosti zdravstvenih naprav. Infekcijske bolezni se more torej računati k onim zlom, katerim se lahko izognemo. Pojavljajo se zlasti v epidemični obliki kot kuge, nikdar pa ne kot posledica nesnažnosti. Ne nastajajo vsled lakote, pomanjkanja, sploh ne vsled raznih okoliščin, ki se jih razumeva pod imenom »socialna veda«, tudi ne vsled klimatičnih razmer, temveč edinole zaradi tega, ker se zanesejo bolezenske kali od drugod. Množe in širijo se pač pod omenjenimi vplivi, s slabo in inficirano vodo, z nezadostno hrano in uživanjem nezrelega sadja. Vsak dan se moremo prepričati o resničnosti naslednjega stavka: Velik del ljudi živi leto za letom v nesnagi in bedi in vendar ni med njimi kužnih boleznih; obolele šele tedaj, ko pridejo v dotiko z bozenskimi kalmi. Proti temu pa so naši vojaki na bojnem polju, kolikor je le mogoče, varovani. Stori se je vse mogoče, da se nalezljive bolezni prepreči. Dandanes je prehranjevanje čet znatno boljše kot svojedobno, vojaki so cepljeni proti kozam in se cepijo tudi proti drugim kužnim boleznim. Vse izšolano sanitetno osebje, vse naprave so tako urejene, da se kužne bolezni ne morejo razširiti v velikem obsegu. Strah pred kužnimi boleznimi je zato neutemeljen.

Mednarodna stremjenja na polju socialne higijene.

Veliko število važnih kulturnih nalog posameznih držav se more rešiti le

s sporazumnim delom istih držav. Vsled tega so nastale razne mednarodne zveze, ki so vplivale na to, da so posamezne države pogodbenim potom uredile in izvedle skupne zadeve. Na polju socialne higijene spadajo gotove prometne in sanitetne pogodbe v prvo vrsto. Za izvrševanje isti so organizirale pogodbene države mednarodne sanitetne policije, ki izvršuje svoje posle potom zdravstvenih central in sanitetnih opstaj. Že leta 1866. se je osnovala mednarodna sanitetna unija z najvišjim mednarodnim zdravstvenim svetom v Carigradu ter s sanitetnimi postajami v Aleksandriji, ob Rdečem morju in Perzijskem zalivu. Nadalje obstoji tudi mednarodni sanitetni svet v Parizu ter zdravstvene centrale v Bukareštu in Tngru.

Enake naloge, kakršne ima mednarodni zdravstveni urad v Parizu za Evropo, izvršuje tudi zdravstveni urad v Washingtonu, ki je z njim v zvezi in osnovan za panameriško unijo, v kateri je od leta 1889. združenih 19 ameriških republik. Podružnica v Montevideju opravlja službo za južno Ameriko; njen delokrog je bil na III. panamerikanski konferenci v Rio de Janeiro znatno razširjen.

Poleg te mednarodne uprave, v katerih delokrog spadajo le odredbe, namenjene in izvedene od vlad samih, obstoja tudi velika množina mednarodnih organizacij zasebnega značaja, ki so dale v večini slučajev inicijativo za sklepe oficelnega internacionalizma in katerih predmeta so bila temelj zadnjemu. V kolikor se more spoznati vpliv na državne odredbe, bomo te zasebne organizacije tudi menjali v nadaljnjih izvajanjih.

Epidemija.

Da se prepreči razširjenje raznih kug, med katerimi pride v poštev za Evropo v prvi vrsti kolera, so za naš del sveta potrebni pred vsem mednarodni regulativi, ki določajo, kake korake je treba ukreniti za varstvo proti epidemijam. Kot prva zakonita določba v

tem oziru je smatrati »Reglement special applicable au pilerinage du Hedjaz« iz leta 1884-1885, ki je bil izpodbujen leta 1890. Že nekaj let prej je bila odredjena v varstvo Evrope proti koleri od mednarodnega Coudil Maritime et Quarantenaire d' Egypte v mali luki Eltor v Sueškem zalivu dvajsetdnevna kvarentena za vse romarje, ki se vračajo iz Meke preko Egipta po morju domov. (Dalje.)

Sociologija.

Otroci in delo.

Avstrijski delovno-statistični urad je izvršil l. 1908. obširno enketo o delu otrok v Avstriji in objavil v zadnjih letih veliko delo: Erhebung über die Kinderarbeit in Österreich im Jahre 1908. I. Teil: Tabellen, 1910, XV + 424 str. — II. Teil: Textliche Darstellung I. H. 1911, XLI + 76 str.; II. H. 1913, 345 str. Slika, ki jo je enketa podala, ni vesela. 34,8 % vseh otrok (o katerih so se izvršile poizvedbe) mora izven šole delati, polovica teh še ne 11 let starih, 1/2 jih mora delati tudi ob nedeljah in praznikih, 1/3 ponoči. Največ otrok porabijo seveda za delo na kmetih, vendar so tu zdravstvene razmere še najboljše, manj ugodne so pa pravne razmere, zlasti pri otrocih, ki morajo pasti.

Za Kranjsko podaja poročilo te številke:

Dela šolskih otrok 48 %, t. j. 4922, od teh na kmetih 57,8 %, zlasti sirot (63,1 %), dnevno šolskih 60,2, iz ponavljalne šole 87,6; v industriji je bilo 29,5 % otrok, med temi v tekstilni 698, kovinski 79, pri lesni 455 (n. pr. za izdelovanje zobotrebcev 74, kit 262, sit 64).

Organizacija delavcev.

Mednarodno tajništvo socialistične strokovne organizacije v Berlinu je izdalo za l. 1911. sledečo statistiko o organizaciji delavstva.

Dežele	Število združenih delavcev	Število združenih delavcev sploh	Število delavcev, vpisanih v mednarodni socialistem	Število delavcev, ki ne pripadajo mednarodni socialistični demokr. zvezi
Angleška	13.553.770	3.010.340	861.482	2.148.864
Francoska	10.600.000	1.029.238	450.000	579.238
Belgija	1.700.000	189.455	77.224	112.231
Holandska	776.411	153.689	52.235	101.454
Danska	439.638	128.224	105.269	22.955
Švedska	810.000	116.500	80.129	36.371
Finska	400.000	14.640	19.640	
Nemčija	13.593.391	3.061.002	2.349.785	721.217
Avstrija	6.000.000	496.263	421.905	74.358
Bosna	47.997	5.587	5.587	
Hrvatska	300.000	8.504	7.182	1.322
Ogrska	2.268.342	95.180	95.180	
Srbska	400.000	8.437	8.437	
Rumunija	1.000.000	6.000	6.000	
Švica	800.000	78.119	78.119	
Italija	7.787.166	709.943	384.446	325.497
Spanija	3.200.000	80.000	80.000	
Združene države	22.234.038	2.282.361	1.775.000	507.361
Norveška	229.260	53.830	53.475	355
	86.139.413	11.539.218	6.900.955	4.631.223

I. P.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo „Našo Moč“.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Edina in najkrajša linija v Ameriko!
Samo 5 dni iz Hawre v New-York



francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Šifkarte) za francosko linijo iz Hawre v New-York in listke za ovratak iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna poslanila daje samo ED. ŠMARDA

potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v hiši „Kmetске posojilnice“.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, završtatov, volne, bombaža, sukancev itd.

Prati skanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov

Avđust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinije, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.



Izdajatelj in odgovorni urednik Jože Gostinčar. Tisk Katoliške Tiskarne.

- c) preizkušnja in odobrenje računskega zaključka in letnega računa ter razpolaganje z zveznim premoženjem;
- d) določilo izneskov, katere je treba porazdeliti na posebne zadruge za zalogo zveznih potrebščin;
- e) sklepanje o važnih stvareh, ki se natančneje označijo v pravilih;
- f) sklepanje o razvezi prostovoljne zveze;
- g) izključenje zadrug iz zveze po določenih pravilih;
- h) sistemizovanje plačevanega pomožnega osebja.

§ 130 g.

Zvezni odbor izvršuje sklepe zveznega zbora in opravlja zvezne posle; v njegovo področje spadajo vse stvari, ki niso pridržane zveznemu zboru.

§ 130 h.

Zvezni načelnik, oziroma njegov namestnik zastopa zvezo na zunaj, predseduje v odborovih sejah in zveznih zborih in skrbi za izvršitev sklepov odbora in zveznega zbora.

§ 130 i.

Ako zadruga zveza, ki je po pravilih omejena na ozemlje političnega okraja (okrajna zveza), obsega najmanj dve tretjini vseh zadrug ali vse za rokodelske obrte v tem okraju obstoječe zadruge, v obeh primerih pa ne manj nego tri zadruge, tedaj tvori njen odbor pridani svet obrtnega oblastva; njegova pristojnost se določi ukazoma.

Kompetenca odbora zadruga zveze kot pridodanega sveta obrtnega oblastva prve stopnje je uravnana z ukazom trgovinskega ministra z dne 19. julija 1907, drž. zak. št. 179.

§ 130 k.

Zvezni troški se porazdeljujejo tako, kakor je določeno v pravilih, na zadruge, ki zvezi pripadajo, in zadruge jih morajo pripraviti po določenih § 115.

Troški zvez višjega reda se porazdeljujejo tako, kakor je določeno v pravilih, na zveze in zadruge, ki jim pripadajo (§ 130 c), odstavek 3).

§ 130 l.

Za pravila zvez in njihovih morebitnih postranskih zavodov, katera so osnovana z vpoštevanjem gori omenjenih načelnih določil, kakor tudi za sklenjene izpremembe pravil je treba odobrenja političnega deželnega oblastva in, ako se kaka zveza razteza na več krovov, odobrenja trgovinskega ministrstva.

spodarstvenem polju, pri čemer naj postopajo po posebnih predpisih, obstoječih za organe obrtnega pospeševalnega trgovinskega ministrstva.

Premoženje obrtnih korporacij.

§ 128.

Ako ima katera sedaj obstoječih obrtnih korporacij premoženje in se v zmislu tega zakona preustroji v zadrugo, preide njeno premoženje v last nove zadruge.

Ako se obrtna korporacija z drugimi zadrugami združi v eno zadrugo, ostane korporaciji lastnina in posebna uprava premoženja.

Ako se kakšna obrtna korporacija razide, pa ne preide v novo zadrugo, tedaj odkaže politično deželno oblastvo premoženje občini, v kateri je ta korporacija imela svoj sedež.

Občina naj, zaslišavši za obrtnike dotičnih občin obstoječe zadruge, tako premoženje odmeni v občekoristne obrtne namene, posebno za ustanovitev in vzdrževanje obrtnih učilišč, ter naj o načinu, kako ga misli uporabiti, zadobi odobrenje političnega deželnega oblastva.

§ 129.

V vseh primerih je ravnati po naslednjih načelih:

- a) pravic tretjih oseb se ne dotika razveza ali preustroj kake obrtne korporacije; torej je predvsem poplačati kake dolgovne korporacije in izpolniti njene druge dolžnosti;
- b) poskrbeti je za to, da se ustanove in odmembe korporacij ne odtegnejo svoji namembi.

§ 130.

Prav tako ostanejo neizpremenjena iz zasebnopravnih naslovov ali iz ustanov imovini korporacije naložena bremena, in pa prejšnjih udov in pripadnikov korporacije do tistih koristi, katere so jim šle ob obstanku korporacije iz nje premoženja.

§ 130 a.

O različnih imovine med obrtnimi korporacijami in zadrugami, med zadrugami med seboj, nadalje o različnih imovine, kadar se izločijo obrtne kategorije iz obstoječe zadruge, odloča, ako se udeleženci redno ne pogodijo v mejah obstoječih pravnih predpisov, politično deželno oblastvo, ki vpošteva določila prejšnjih §§ 128 do 130 in dotična pravila ter zasliši trgovinsko in obrtno zbornico, zadruga zvezo, kjer obstoji, dotične zadruge in udeležence.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.



Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapi ce za želodec, izvrstno, krepi 6 in slast do
jedi pospešujoč, sre stvo, steklenica 40 v.
Kanjice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kužnih očas in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vajalno in želodec krepi
sredstvo, steklenica 20 v.
Tropotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =



Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Krili 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
mleke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/2 kg zavoj 90 vin
Moči Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
Lekarna Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarna je svojih osem
otrok zredila s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109,
Zdravjel Josefstädterstrasse št. 26, Radetzkyplatz št. 4
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči b tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe znanjcev vrednih oseb.



Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trziču,
Gorenjsko.
Najmodernejšo podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debele
Breg št. 20 (Cojzova hiša).

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg št. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volнено blago, kakor
ševjoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kako-
vostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.
Vedno sveže blago!

§ 130 b.

Zadruga so dolžne pupilarno-varno nalagati in primerno hra-
niti zadržno imovino, ki nosi dohodke, pa ni določena za zalogo
izdatkov, kateri zadevajo zadruga.

Kadar se kakšna obrtniška zadruga ali kakšna druga obrtniška
korporacija razdruži, ne pripade njeno premoženje takratnim zad-
njim udom, ampak se mora tudi naprej uporabljati primerno svo-
jemu namenu. V tem oziru razločuje § 128 o. r. tri slučaje, in sicer,
če se obrtniška korporacija spremeni v zadruga v smislu tega zakona,
če se zadruga združi s kakšno drugo v eno zadruga, in slednjic, če
se zadruga sploh razdruži. V zadnjem slučaju pripade zadržno
premoženje samo ob sebi občini, kjer je zadruga imela svoj sedež.
Vedno pa je treba poprej izpolniti obveznosti, katere je imela za-
druga do drugih oseb. Ker premoženje ni bilo zasebno, zato ga tudi
občina ne sme svobodno uporabljati, ampak mora ravnati z njim
tako, da je to koristno za obrtni stan, n. pr. za obrtne ustanove, šole
in dr. Občina ima sicer pravico do premoženja popolnoma razdru-
žene zadruga, ni pa primorana, iz svojega poravnati terjatve drugih
oseb, ako bi zadržni dolgovi presegali vrednost premoženja.

ZADRUŽNE ZVEZE.

§ 130 a.

Zadruga se morejo za določena krajevna ozemlja (okraj, okrožje
trgovinske in obrtne zbornice, dežela) združiti v teritorialne zveze
ali pa po svoji strokovni pripadnosti v strokovne zveze.

Zveze se morejo osnovati ali neposredno s spajanjem zadrug
ali pa tako, da se združijo zveze v zveze višjega reda.

Pristop zadrug k zvezam sklene zadržni zbor, pristop zadrž-
nih zvez k zvezam višjega reda pa zvezni zbor.

Na predlog teritorialne zveze, ki obsega najmanj okrožje kake
trgovinske in obrtne zbornice, ukaže politično deželno oblastvo, da
morajo v okrožju predlagajoče zveze po § 130 i ustanovljene okrajne
zveze delovati kakor prisilne zveze.

Enako se ukaže, da se v določenih političnih okrajih v okrožju
predlagajoče zveze združijo zadruga, ako jim pripada večina obrt-
nikov dotičnih okrajev, v okrajne zveze po § 130 i in da delujejo
kakor prisilne zveze.

Zadruga za trgovinske obrte so oproščene od tega, da se pri-
vzamejo v okrajne zveze, omenjene v prejšnjem odstavku, ako pri-
stopijo kaki strokovni zvezi.

Politično deželno oblastvo more v 5. in 6. odstavku omenjenim
okrajnim zvezam zopet vzeti značaj prisilnih zvez, če se pregreše
zoper zakone ali pravila in kadar se zvezna delavnost trajno razvija
nezadostno, ako ponovni opomini ostanejo brez uspeha.

Prostovoljna razveza prisilnih zvez ni dovoljena.

§ 160 d.

Zvezne bolniške in podporne blagajnice, po načelu prostovolj-
nosti, se ustanavljajo po predpisih zakona z dne 16. julija 1892. l.
(drž. zak. št. 202).

Ustanovitev zvezne blagajnice za člane vseh ali več pripadajočih
zadrug, kakor naredba za prisilno zavarovanje, je zavisna od soglas-
nega sklepa (§ 115 c) dotičnih zadrug, kakor se tudi zahteva v § 115 h,
odstavek 2.

Blagajnicam, omenjenim v odstavku 2, je dovoljeno, da na pod-
lagi posebnih, z dotičnimi zadrugami sklenjenih dogovorov prostov-
oljno prevzamejo zavarovanje članov takih zveznih zadrug, ki niso
sklenile prisilnega zavarovanja.

Sicer veljajo glede ustanovitve in gmotnega pospeševanja bol-
niških in podpornih zavodov, podpornih skladov in gospodarskih
podjetij s strani zveze zmislju primerno določila § 115 x; pri tem pa
stopi na mesto v pravkar omenjenem paragrafu, odstavek 2 do 4,
zapopadenega določila glede sklepčnosti predpis, da mora biti v do-
tičnem zveznem zboru vsekakor navzočna polovica zastopnikov pri-
padajočih zadrug.

§ 130 e.

Zadržno zvezo zastopa:

- a) zvezni zbor;
- b) zvezni odbor;
- c) zvezni načelnik.

Zvezni zbor je sestavljen iz zastopnikov pripadajočih zadrug in
se shaja najmanj enkrat na leto. Pravila morajo obsegati natanč-
nejša določila o zastopnikih, katere odpošilljajo posamezne zadruga,
o sklicevanju in sklepčnosti zveznega zbora.

Zvezni zbor voli izmed sebe zvezni odbor za dobo treh let.
Ta določila veljajo zmislju primerno za zveze višjega reda.

§ 130 f.

V področje zveznega zbora spada:

- a) posvetovanje in sklepanje o zveznih pravilih;
- b) volitev zveznega odbora;